

En bedre organisert verden

Taler

Gro Harlem Brundtland

Dato

1 mai 1996

Sted

Hamar

- 1 1. mai-dagen - den uttrykker drømmen om en verden i fred, om rike og like muligheter for alle, om rettferd og håpet om at de stengsler som skiller menneskene fra hverandre skal brytes ned og forsvinne.
- 5 Einar Gerhardsen sa det en gang på 1. mai: "De land i verden som har noe å gi, de skal yte det de evner for å hjelpe sine brødre i andre land, hjelpe dem til en menneskeverdig tilværelse. Det skal vi gjøre ut fra en alminnelig menneskelig solidaritets- og rettferdighetsfølelse, og det skal vi gjøre ut fra et ønske om på denne måten å gjøre vårt til å skape fred i verden".

10

I enda større grad enn på Einar Gerhardsens tid er vi avhengige av at vi klarer å løse felles problemer. I økende grad er alle land i verden vevet sammen i et skjebnefellesskap. I dag er den like viktig - den solidaritets- og rettferdighetsfølelsen som Einar Gerhardsen snakket om. Men vi er også blitt

15 helt avhengige av hverandre for i det hele tatt å sikre at jorda skal overleve.

20

Med Willy Brandts FN-rapport for 16 år siden ble gjensidig avhengighet mellom fattige og rike land for alvor satt til debatt. Willy Brandt ville si klart i fra: De rike landene i verden måtte ta et mye større ansvar for utviklingen i

20 verden - også for sin egen skyld. I en verden med store forskjeller - med fattigdom og sosial uro som fortsetter å bre seg, der vil også utviklingen og veksten i de rike landene være truet.

25

Det har gått framover på mange områder. Flere mennesker lever under tryggere

25 og bedre kår nå enn for noen tiår siden. På tretti år er spebarnsdødeligheten halvert. Det er langt flere mennesker som kan lese og skrive - langt fler som går på skole, langt fler som får helseundersøkelser.

Men forskjellene mellom de aller fattigste og de som har mest, har økt

dramatisk. For siden befolkningen i verden har økt så kraftig, har aldri før så mange levd i en så bunnløs fattigdom.

I deler av Afrika er det håpløsheten som rår.

35

Noen land gjør mye for å rette på dette. Andre land gjør lite. Altfor mange land gjør nesten ingenting.

40

Vi kan løse en del nasjonale problemer i hvert enkelt land, men de virkelige store utfordringene, fattigdommen, klimatrusslene, tap av jordsmonn, vann og levende arter - alle de internasjonale, grenseoverskridende problemene - de løser vi sammen eller vi løser dem ikke.

45

Også barnarbeid er først og fremst et resultat av fattigdommen i verden. Det er fattige familier som tvinges til å sende barna ut i arbeid i stedet for til skolebenken.

50

For at vi skal lykkes i kampen mot barnarbeidet, må vi derfor lykkes i kampen mot fattigdommen. Skolebenken og lekeplassen må bli åpnet for alle barn, ikke fabrikk, der små hender arbeider for luse lønn. Norge kan spille en viktig rolle, hvis vi bruker bistanden til de fattige land på en riktig måte.

55

Gjennom handel og samarbeid kan vi påvirke andre land. Vi må være med å forbedre de økonomiske kårerne for de landene og de familiene det gjelder. Da setter vi dem bedre i stand til å tilby skole framfor arbeid.

60

Fattigdom er ingen unnskyldning for noe land å godta barnarbeid. For barn som får utdannelse vil bidra mer til sine familier og til sine land enn de som taper barndommen på fabrikkgulvet.

I første rekke er det utviklingslandene selv som må sikre barns rettigheter og håndheve lover. Barn er selve framtiden. De må pleies, de må få utvikle seg. Barnarbeid betyr tapte muligheter.

65

Vi i arbeiderbevegelsen har lange tradisjoner for internasjonal solidaritet og internasjonalt samarbeid - et samarbeid bygd på verdier om mer rettferdig fordeling og like rettigheter. LOs prosjekter mot barnarbeid føyer seg inn i denne rekken.

70

Den norske og internasjonale fagbevegelsen gjør en viktig jobb for arbeidstakeres rettigheter over hele verden. Gjennom prosjekter og aksjoner setter den norske fagbevegelsen fingeren på uverdige arbeidsforhold for kolleger i andre land. Barnearbeid er uverdig og uakseptabelt.

75

Vi trenger en bedre organisert verden, slik også en annen sosialdemokrat som vi kjenner godt - Ingvar Carlsson - påpeker i sin FN-rapport. Vi trenger samarbeid og samhandling på tvers av nasjonale grenser og på tvers av verdensdeler. Vi trenger et sterkere FN og et mer forpliktende samarbeid mellom land.

80

Millioner av mennesker er på flukt fra sine hjem - på flukt fra krig og forfølgelse. Noen av dem kommer til Norge. Noen tar seg hit på egen hånd. Andre er hentet ut av flyktningeleire. På lik linje med alle andre land i verden, har vi et ansvar for å gi dem beskyttelse.

85

En kultur som føler seg truet av at mennesker med andre skikker lever side om side med seg, er virkelig kulturfattig.

90

La oss også denne 1. mai slå fast: Vår solidaritet og vår medfølelse kan ikke stoppe ved landegrensene. Vår solidaritet kan heller ikke stoppe ved nasjonalitet eller hudfarge.

95

En rik nasjon som ikke kan bruke en krone av hver 100-lapp den tjener til å dele med mennesker som mangler mat, medisiner og tak over hodet, er fattig på mer enn penger.

La oss vise at vi er et rikt land og en rik bevegelse!

100

Den største utfordringen vi står overfor nasjonalt er å virkeliggjøre målet om arbeid for alle. Hva er viktigere for tryggheten, for selvtilliten og hverdagen - enn å ha en jobb å gå til? Den største forskjellen i dag går mellom de som har arbeid og de som ikke har det.

105

Det er ødeleggende, ja det er misbruk av menneskers krefter og arbeidslyst om ungdommens første møte med arbeidslivet blir at "deg har vi dessverre ikke bruk for".

110 Et samfunn med varig og høy arbeidsledighet, vil heller ikke greie alle de velferdsoppgavene vi vil og skal ta oss av.

Derfor er full sysselsetting det overordnede mål for Arbeiderpartiets politikk. Arbeid til alle er det beste grunnlaget for tryggheten i samfunnet.

115 Vi er ikke der ennå. Men det går den riktige veien. Ledigheten er nå kommet ned mot 4 prosent. Det er en lav ledighet målt med internasjonale øyne, men en altfor stor ledighet målt med våre øyne.

120 Da jeg kom hit til Stortorget for nøyaktig 10 år siden, stod vi rett foran regjeringsskiftet. Det var vi som måtte ta ansvaret for å stake ut en ny vei - det var tid for reformer. Vi måtte stanse privatiseringen - og vi måtte ta et oppgjør med holdningen om at enhver skal være sin egen lykkes smed. Vi måtte gjenreise solidariteten. Vi måtte styrke samfunnsansvaret og ta kampen opp for et samfunn bygget på våre verdier.

125 Vi har gjennom disse ti åra lagt en ny kurs. Arbeiderpartiet har i mindretallsposisjon hatt regjeringsansvaret i ni av disse ti åra. Vi sa fra om at det ikke fantes noen lettvinne vei ut av de problemene landet stod oppe i i 1986. Vi måtte ta nye løfter. Men de skulle fordeles, og de som hadde sterkest rygg skulle ta de største.

135 I dag - ti år senere - vil jeg si: Vi er ikke i mål. Men vi har gjort en jobb som gjør at Norge i 1996 er et tryggere samfunn, og et samfunn med større muligheter. Det aller viktigste er at vi kan si dette: Vi har lagt et grunnlag for at målet om arbeid for alle kan bli en realitet. Det er det viktigste av alt.

140 Vi visste det ville bli en krevende oppgave. Utgangspunktet var flere års forverring av konkurranseevnen, reduksjon i markedsandelene både ute og hjemme, et skattesystem som var foreldet og skakkjørt og en total mangel på inntektspolitisk samarbeid. I Europa opplevde vi den sterkeste nedgangsperiode i etterkrigstida, og virkningene av dette ble forsterket av dårlig borgerlig politikk. Vår mindretallsregjering startet i bratt motbakke.

145 Det som ikke var til å unngå skjedde: Vi fikk en arbeidsløshet og vi opplevde ledighetstall som Norge aldri hadde sett før. Arbeidsløshet var noe så å si alle familier mer eller mindre ble direkte berørt av.

Vi måtte gjennom en del stormer og bråttsjøer. Men sammen med
150 fagbevegelsen har vi klart å snu skuta. Fra utrygghet og pessimisme til et håp om
at alle som ønsker det skal få et arbeid å gå til. Vi ser nå lyset. Vi har taket på
ledigheten. Vi vil fra 1994 og fram til utgangen av dette året kunne skape over
100 000 nye arbeidsplasser. Og arbeidsplassene er kommet over hele landet. Den
største utfordringen er langtidsarbeidsløsheten. Også den går nå nedover.

155

Men om det går bra, må vi ikke glemme at godt 90 000 personer står utenfor
arbeidsmarkedet. Og det er ingen selvfølge at denne ledigheten vi har i dag skal
bli lavere.

160 Arbeidsløsheten rir mange land i Europa i dag som en mare, og har gjort det
over flere år. Og det skyldes ikke bare vond vilje eller udugelige politikere. Det
skyldes at selve samfunnsmaskineriet knirker. Og de kreftene som må gå
sammen for å løse problemene, de strides fremfor å samarbeide.

165 I Norge har vi heldigvis et flertall som har sett de farene en høy ledighet
medfører. Den kraftige sysselsettingsveksten vi har opplevd de tre siste åra er
resultat av at vi har dratt lasset sammen. Vi var enige om at arbeidsgiverne måtte
gjøre sitt, arbeidstakerne sitt og myndighetene sitt. Og vi var enige om at vi alle
måtte trekke i den samme retningen.

170

Denne felles forståelsen er helt avgjørende. Den må ikke få glippe. Da vet vi
hvem som taper: De arbeidsledige. Derfor er samforståelsen minst like viktig i
oppgangstider som i nedgangstider. For det er nemlig nå - når vi har framgang
og vekst i vår økonomi - at vi legger grunnlaget for seinere år. Vi må legge et
175 grunnlag som gir flere arbeidsplasser enn i dag.

De fleste føler i dag større trygghet for sin arbeidsplass enn for noen år siden.
Men i våre inntektskrav må vi også tenke på dem som ikke har jobb i dag og alle
de yngre som skal ha jobb i framtida. Vi må heller ikke glemme at mange
180 arbeidsplasser som virket trygge for ti år siden, forsvant i løpet av kort tid. Vi har
et tryggere grunnlag i dag, men nå må vi ikke glemme vår nære historie.

Det er så lett å si at nå når det går så bra, da må vi kunne ha råd til både det ene
og andre. Men det er da det er fare for at det glipper.

185

I dag stiller mange spørsmålet om det vil være mulig å skape et samfunn der alle har arbeid. Hva med all den nye teknologien - hva med den økte konkurransen? Er arbeidsledighet noe som er kommet for å bli?

190

Svaret er nei - arbeidsløsheten kan vi bekjempe. Men da må alle krefter trekke i samme retning.

195

Det er det vi har klart i Norge. Fagbevegelsen har vist lønnsmoderasjon - det har bidratt til å sikre arbeidsplassene og skape grunnlag for nye. Økt lønnsomhet i næringslivet har bidratt til nye og større investeringer. Gjennom arbeidslinja har vi fått mer sysselsetting ut av de pengene vi bruker i det offentlige.

200

Mange har fått oppleve at ny teknologi har fjernet arbeidsplasser og skapt usikkerhet. Særlig eldre arbeidstakere som ikke har den utdanning og kompetanse til å betjene den nye teknologien, kan føle den usikkerheten. Slik sett kan teknologien skape nye sosiale utfordringer.

205

Svaret på dette er ikke å si nei til det nye. Svaret er å forberede oss på det nye. Vi må se på den nye teknologien som en utfordring. Det er her kampen for videre- og etterutdanning kommer inn. Også det har med sysselsettingen å gjøre. Sørger vi ikke som samfunn for å gi alle som ønsker og trenger det, den kvalifikasjon som trengs for det nye arbeidslivet, klarer vi heller ikke kampen mot ledigheten.

210

1. mai 1986 sa vi: Tid for reformer. I dag, 10 år etter, kan vi si: Vi har reformert Norge.

215

Og så skal vi få høre, fra de hold som selv ikke makter det, at Arbeiderpartiet ikke har kunnet eller villet styre samfunnet. Faktum er at de ti årene siden 1986, kanskje framfor noen annen epoke i vår historie, har vært et reformenes ti-år. Vi har styrt samfunnet i den retningen vi har villet.

220

Vi ville styrke utdanningen. Vi vet at økt utdanning gir menneskene større trygghet. Et godt kunnskapsnivå i samfunnet gjør oss bedre i stand til å møte utfordringene. I dag bruker vi i faste kroner om lag 10 milliarder mer til utdanningsformål enn i 1986. Alle mellom 16 og 19 år som ønsker det kan ta videregående utdanning. Det var en helt utenkelig tanke for noen år siden.

Til neste år skal 6-åringene begynne i skolen. Er ikke det å begynne for tidlig,

spør noen. Nei, det er ikke det. Omtrent halvparten av 6-åringene i dag har allerede et tilbud som 6-åringer enten i skolen eller gjennom barnehagen. Ungene er læremodne. Vi er opptatt av at alle barn skal få den samme muligheten for læring fra de er seks år. Det vil redusere gapet mellom dem som
230 har gode og mindre gode forutsetninger og gi barna en bedre ballast i møtet med det nye utdanningssamfunnet.

Vi må heller ikke glemme at 6 årings-reformen i tillegg til en utdanningsreform også er en gigantisk distriktsreform med arbeidsplasser over alt i landet.

235

Vi ville styrke likestillingen og kvinnes muligheter i samfunnet. Her har det nærmest skjedd en revolusjon, selv om det ennå er et stykke igjen på noen områder. Hvem ville i 1986 trodd at vi i dag skulle ha flere kvinnelige enn mannlige studenter, at tallet på barnehageplasser skulle bli mer enn fordoblet, at
240 den betalte svangerskapspermisjonen skulle bli ett år og at den kvinnelige sysselsettingsandelen skulle begynne å nærme seg mennenes? Det er her vi står i dag. Faren for kvinnes tilbaketog til kjøkkenbenken er fjernere enn noen gang - det er det likestilte samfunn som bygges.

245

Vi ville bygge ut det kommunale tjenestetilbudet. Siden 1986 har kommunesektorens inntekter økt med nesten 22 prosent og det er sysselsatt 120 000 flere personer i kommunene. Nesten hver fjerde sysselsatt i Norge arbeider i dag i kommunen - de fleste i utdanning og opplæring, i helsestell og eldreomsorg. Med de oppgaver vi står foran i helsesektoren og eldreomsorgen,
250 vil enda flere bli sysselsatt her - i alle fall hvis Arbeiderpartiet får det som vi vil.

255

Naturlig nok etterlyser noen et alternativ til Arbeiderparti-regjeringen. Men, litt omskrevet fra TV-reklamen kan det sies at det i alle fall er en ting Arbeiderpartiet ikke kan hjelpe deg med. Det er en slagkraftig opposisjon til
Arbeiderpartiet! Det må faktisk de andre partiene selv ta seg av.

For å ha et alternativ trenger man også en alternativ politikk. Heller ikke det kan Arbeiderpartiet hjelpe til med.

260

Det Arbeiderpartiet kan hjelpe til med er å gjøre vårt for at ikke alt blir bare kaos og rot i politikken. Det er det folk minst av alt trenger.

Derfor tror jeg mange ville stille seg bak en appell til dagens opposisjonspartier:

265 La oss få mer fokus på de politiske sakene og de reelle politiske utfordringene.
Det evige taktiske spillet skygger for ideene, holdningene og resultatene. Det blir
det liten veiledning i som drivkraft for samfunnsengasjement og vilje til å slåss
for noe man tror på.

270 Og det er til syvende og sist dét det står om - vår vilje til å styre utviklingen - og
gjøre en innsats - sammen - for et bedre og tryggere samfunn.

Folk vet i dag hvor de har oss i Arbeiderpartiet.

275 Vi står for det vi tror på - og det vi har på hjertet.

Til lykke med dagen!

Kilde

280 www.regjeringen.no

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/en-bedre-organisert-verden>

285

290

295

300